

О васпитању деце

Свети Лука
(Архиепископ Војно-Јасенецки)

"Пазите да не презрете једнога од ових малих".
(Мт. 18, 10)

Памтите ли ви те речи Христове, да ли сте размишљали о томе да се оне односе директно и непосредно на вас?

Зар имате мало тих „малих“ које треба пазити?

Зар је мало синова и кћери због којих лијете горке сузе?

Зар је мало развратних кћери ваших и синова, лопова и хулигана?

Много, много суза због њих проливате. Због чега? Зато што се не сећате речи Христових: „Пазите да не саблазните једног од ових малих“.

Кад вам је тешко због тога што чине ваша деца, тада плачете, тада се Богу молите да вам помогне. И молитва вам остаје бесплодна. Зашто бесплодна?

Зато што се своје обавезе не могу наметати Богу, зато што сте ви сами морали да се бринете о својој деци и да их васпитавате, а не да чекате да ће Бог то испунити, упркос вашег немара.

Ако ваш слуга не мари за своју дужност и чека да је ви сами извршите, зар ћете почети да радите уместо њега или ћете се, пак, на њега разгневити?

Шта ви хоћете од Бога ако сами не марите за децу вашу?

Свети Јован Златоуст је рекао страшне речи о онима који не васпитавају децу своју: **„Родитељи који занемарују да своју децу хришћански васпитавају, већи су безаконици од чедоубица, јер чедоубице убиством тело од душе раздвајају, а они и душу и тело (дете) бацају у пакао огњени“.**

Тешко, тешко ће одговарати пред Богом свако од вас који се не стара о васпитању деце, исто тако тешко као што је то описано у Библији, у Првој књизи о царевима, где се прича о побожном првосвештенику Илији, који је педесет година био судија израиљског народа. Код њега је служио, тада још дете, свети пророк Самуило. И једном, у сну, том светом детету Господ је заповедио да каже Илији да га чека страшна казна Божија због немара према сопственој деци.

А деца су му била свештеници и својом безбожношћу су вређали народ и одвраћали га од Бога.

Кад су Јевреји доносили месо животиње да би био принето Богу на жртву, тада су слуге тих безбожних свештеника узимали најбоље комаде меса из котла у коме се оно кувало ради жртвоприношења, и давали га безбожним свештеницима. Чак су и сирово месо отимали, а на захтев дошавших да спале сало на жртвенику, одговарали су: Ако не даш, узећемо силом.

Видећи то, народ се уклања од жртвоприношења.

Због такве непобожности, Господ је покарао не само ове свештенике него и њиховог оца Илија. Филистејци су нагрнули на земљу израиљску, и за време тешког боја 98-годишњи старац је седео на столици у храму и чекао извештај са бојног поља.

И дошао му је узбуђен, прашином покривен весник, и рекао му:

„Убили су синове твоје, а Ковчег Божији је заплењен”.

Чувши ту вест, првосвештеник је пао, поломио се и умро тешком смрћу.

А Господ је јавио да ће се та казна проширити на читав род његов.

Ето видите како је страшно - сав род његов био је кажњен зато што првосвештеник Илије није спречавао своје синове да чине тешке грехе.

То прети сваком од нас, свакоме ко не мари за васпитање своје деце.

А о онима који свим срцем настоје да децу васпитају у побожности, на сваком јутрењу слушате шта се каже у 102-ом псалму:

„Милост је Господња од века и до века на онима који Га се боје и правда Његова на синовима синова оних који чувају завет Његов и памте заповести Његове, да их творе”.

На веки вјеков је благослов Божији на онима који децу васпитавају у побожности. Реците шта ће бити с несрећном кћери вашом, која се у младости предаје разврату и затим оде мужу и роди децу? Хоће ли бити благослов на њој и на оном што је њено?

Не, не. Од ње ће се родити непобожни богопротивни пород. Во вјеки вјеков теретиће проклетство Божије оне које нисте васпитали у духу хришћанске побожности. Размислите, како је страшно, какву страшну одговорност имате ви пред Богом, ако не васпитате хришћански своју децу.

Како треба да их васпитате? Онако како су своју децу васпитавали древни Хришћани, Хришћани првих столећа. Они су од најранијег детињства децу учили молитви, храму, постовима, томе шта су црквене тајне. Кад су их учили писмености, учили су их по књигама Светог Писма. Они детету никад нису допуштали да седне за сто без молитве. Деци су говорили да свако дело, сваки корак Хришћанина мора почети од крсног знака и молитве. Кад су поучавали своју децу, нису се бринули о општем образовању, о паганској мудрости, о поучавању философији, музици, уметности. Не, учили су их нечему сасвим другом. Поучавајући своју децу, руководили су се дубоким, светим правилом: „Сматрали су несрећним онога који зна све, а не зна Бога. Блаженим, пак, онога који зна Бога, макар ништа друго не знао”.

Не мислите да је тиме забрањено да своју децу учите световним наукама. Никако. Највећи Оци наши и учитељи Цркве су се и сами у младости предавали изучавању све научне, философске мудрости. Василије Велики, Григорије Богослов, Јован Златоусти били су високообразовани људи свога времена. И наша деца треба да буду образована, учена.

Али је важно једино да се њихово учење и васпитавање не ограничи само на световну мудрост, мудрост овога света. Врло је важно да они упоређу са тим упознају највишу правду и истину, да би се научили закону Божијем и заповестима Христовим, да би се научили постојаној побожности, да би они, изучавајући науке, увек имали сећање на Бога, на заповести Божије, на пут Христов. Тада, и само тада они неће залутати на путу човечанске мудрости, само тада ће изнад свега поставити мудрост хришћанску, познање Бога.

Тако треба да учите децу своју.

А како их морате васпитавати, како у њих усађивати најузвишенију мудрост хришћанску?

Пре свега, СВОЈИМ ПРИМЕРОМ, јер се деца васпитавају понајвише родитељским примером. Реците хоће ли пораста добра и чиста деца која код својих родитеља виде најгнусније примере неморалности? Хоће ли чиста, за крађу неспособна, бити ваша деца ако их у томе не будете спречавали од најранијих дана детињства?

Кад ваши синови краду и пустоше баште, кидају оно што је туђе, кад не остављају да плодови сазру у воћњацима, и кад људи дођу да се на њих пожале, мајке спокојно одговарају: „Па шта, деца су мала, шта се друго од њих може очекивати?" Господ ће од вас тражити одговор! Тражиће страшно, питајући зашто сте својој деци допустили лоповлук од најранијих година, зашто их нисте учили заповестима Божијим, зашто им нисте усадили одвратност према лоповлуку и хулиганству.

Тешко ћете пред Богом одговорати због сваке саблазни коју код вас приметите деца ваша, због свих свађа, псовки, празнословља, туча, које се збивају пред њиховим очима. Ако сами тако поступате, чему ћете научити децу своју?

Велики учитељ света, највећи црквени говорник, Јован Златоусти, је, ево, овакве страшне речи казао о родитељима који децу своју не уче добру, него развијају њихове лоше особине, њихове страсти и непобожност:

„Тешко, речено је, онима који се смеју сад", а ви деци дајете мноштво повода за смех. „Тешко богатима", а ви се само старате око тога да вам се деца обогате; „тешко вама кад сви добро почну говорити о вама", а ви сву своју имовину често траћите због славе људске; „ко брату своме каже: „будало!" крив је паклу огњеном", а ви сматрате slabим и колебљивим оне који ћутке подносе туђе увреде. Христос заповеда бежање од сукоба и расправа, а ви стално своју децу наводите на та зла дела. „Ко воли живот свој, изгубиће га", а ви на сваки начин настојите да их на ту љубав навучете; ако не отпустате, вели Он, људима сагрешења њихова, ни Отац ваш небески неће опростити вама", а ви чак укоревате децу ако не желе да се освете увредиоцу. Христос је рекао да они који воле славу, што год да раде - посте ли, моле ли се, дају ли милостињу, све то чине без користи; а ви се само о томе старате да ваша деца стекну славу.

И није само то лоше што ви деци говорите оно што је противно заповестима Христовим, него и то што добро хулите, називајући скромност – необразованошћу, кротост - плашљивошћу, праведност - слабошћу, смирење - слутерањством, незлобивост - слабошћу.

Ви их наводите на таква дела за која је Исус Христос одредио неминовну пропаст; ви сте немарни према њиховој души, као према нечему неважном, а о оном што је заиста излишно бринете се као о неопходном и најважнијем.

Све чините да вам син има слугу, коња и најлепше одело, а не желите ни да размислите о томе да он буде добар; не, - бринући се о дрвету и камену, душу не удостојавае ни најмањег дела такве бриге. Све чините да би на кући стајала лепа статуа и да кров буде златан, а да најдрагоценија скулптура - душа - буде златна, о томе ни не мислите".

Као што је говорио свети Јован Златоусти у древна времена, пре 1500 година, треба да вам се каже и сад, јер, зар и ви не васпитавае своју децу исто тако лоше, не учећи их страху Божијем? Зар се свим силама не старате о томе да својој деци дате што бољи положај, да их ставите у ред властодржаца, богатих и моћних? Зар деци не говорите да је у парама моћ, да треба стећи што више знања због богатства и обезбеђивања безбрижног живота?

А зар је све то нужно? Нужно је управо обратно. Децу треба учити презирању свега тога - новца, богатства, славе, високог положаја у друштву. Треба им развијати љубави према чистоти, светости, побожности. А о томе се сви брину мање од било чега другог.

Малу децу треба почети васпитавати од самих пелена, јер се само у најмлађем узрасту деца лако предају сваком поучавању. Њихова душа је мека као восак, у њу се упечаћује све - како ваши лоши примери, тако и побожне речи и сваки светли и чисти пример.

Древни Хришћани су од најранијег узраста учили децу молитви и читању Светог Писма. А сада кажу - зар је то за децу, да се баве псалмима? То је посао монаха и стараца, а деци је потребно весеље и радост. Ви заборављате да је свети Тихон Задонски казао: „Куда год накрениш мало дрвце, оно тамо и расте; нови суд ће мирисати онако како га налијете, уливајући у њега или смрадну или ароматну и чисту течност".

Тако, ако у душу малог детета уливате сваки смрад, она ће увек бити смрдљива. Ако будете уливали мирис Христовог благоуханија, ваша ће деца мирисати пред људима, биће радост и утеха за вас.

Својим примером васпитавајте децу. О томе је дивно рекао славни руски проповедник, архиепископ Херсонски Амвросије. Чујте какве је он једноставне, у душу продируће, речи казао: **„Када ни један члан породице не може да остане без вечерње и јутарње молитве, кад отац не излази из куће на свој посао а да се претходно не помоли, и кад мајка ништа не почиње без крсног знака, кад ни малом детету не дају да узме храну не прекрстивши се, зар се тиме деца не уче да у свему просе помоћ Божију и да се на све призива благослов Божији, и да верују да без помоћи Божије нема безбедности у животу, а да без Његовог благослова нема успеха у делима људским?"**

За децу не може бити бесплодна вера родитеља, кад они, у нужди и сиромаштву, са сузама у очима говоре: шта да се ради? нека буде воља Божија; у опасности: Бог је милостив; у тешким околностима: Бог нека помогне; приликом успеха и радости: слава Богу, Бог је послао.

Овде се увек и у свему исповеда благодат Божија, Божији промисао, Божије правосуђе.

Мајка, предмет свеукупне љубави и нежности детиње, стоји с побожним изразом лица и моли се пред иконом Спаситељевом: деца гледају час на њу, час на икону - и нема потребе у дугачким објашњењима онога шта то значи!

Ето првог, немог часа богопознања. Ево првог, најважијег часа побожности. Такве часове можете и морате увек давати деци својој.

Морате чувати децу од свега што је нечисто, ружно. Морате спречавати своје кћери да читају нечедне, сладострасне романе, морате од њих захтевати да читају са разумом, морате их спречавати да гледају непотребне призоре, не дозвољавати им да се стално забављају и пречесто одлазе у позоришта и биоскопе. Морате их учити тихом и марљивом домаћем животу.

И још не смете заборавити да се мало дете не може васпитати ако се никад не кажњава. Увек морате знати да највећу грешку праве они родитељи који су заљубљени у своју малу децу, који се њима забављају, и све им праштају, никад не кажњавајући. За такве је рекао премудри Сирах: „Мазе дете и утераће ти страх у кости”.

А ево шта вели наш велики светитељ Тихон Задонски: „Млади некажњавани и у зрело доба дошавши су као коњи неувезбани и побеснели. Зато Хришћанине воли децу своју и кажњавај их. Нека их, док су мали, заболи тело, да те касније због њих не би болело срце. Нека они плачу од тебе, да ти не би плакао од њих и због њих. Међутим, умереност у свему похвална је и потребна”!

Неопходна је умереност у кажњавању, као што рече светитељ. Деца не смеју бити кажњавана са раздраженошћу, злбом, мржњом. Треба их кажњавати спокојно, љубвеобилно; кад деца осете ту љубав, они ће осетити и да су казну заслужили, и тада ће кажњавање бити на корист и поправљање. О таквом кажњавању деце многи од вас ни не мисле, и остављају некажњеним не само мале, него и тешке преступе - чак и лоповлук, хулиганство, распусни живот младих девојака.

Видите ли какви огромни задаци стоје пред вама у делу васпитавања деце, видите ли како су свете обавезе мајке. Нема важније обавезе и теже одговорности пред Богом за мајку него што је добро васпитавања деце. Пред Богом ћете дати велики одговор и на читаво ћете потомство навући гнев Божији ако не будете марили за васпитање деце своје. И мучићете се, и плакаћете, плакаћете гледајући на њих.

Стога: „Пазите да не саблазните једног од ових малих”.

Свагда се о њима старајте, свагда им пружајте чисте, свете примере побожности, и тада ће благослов Господњи бити од века и до века на деци вашој и на вама самима.

са руског
Владимир Димитријевић

Преузето из зборника
„Православна ризница: О браку и породици”
стр. 231-236

У издању:
ТРОЈЕРУЧИЦА – Мисионарски и духовни центар Манастира Хиландар